28-мĕш çул тухать. Хакĕ 20 пус.

Пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

1945
АПРЕЛЬ
29
ВЫРСАРНИКУН
82(6833) №

Чăваш Коммуни

ВКП(б) ОБКОМĔПЕ ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧĔН, ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧĔН ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧĔН ХАÇАЧĔ

ВКП(б) Центральный Комитечĕ 1945 çулхи Майăн 1-мĕшĕ тĕлне ЧĔНСЕ КАЛАНИСЕМ

1. Сывă пултăр Майăн 1-мĕшĕ—ĕç çыннисен кĕрешӳри вăйĕсене пăхса тухмалли кун! Мĕнпур çĕршывсенчи ĕççыннисем, гитлерла Германие пĕтĕмĕшпех çĕмĕрсе тăкассишĕн кĕрешме пĕрлешĕр!

2. Тăван çĕршыва фашистла нимĕç империалисчĕсенчен чыслăн хӳтĕлесе хăварнă аслă совет халăхĕ, унăн Хĕрлĕ Çарĕпе Тинĕс-Çар Флочĕ сывă пулччăр!

3. Европăри цивилизацие фашистла аркатуçăсенчен хӳтĕлесе хăварнă хăватлă Совет Союзĕ сывă пултăр!

4. Берлин çине çĕнтерӳ ялавне çĕклесе лартнă совет çарĕсене мухтав!

5. Вена хулине нимĕç захватчикĕсенчен ирĕке кăларнă тата фашистла нимĕç çарĕсене Австрирен хăваласа кăларакан совет воинĕсене мухтав!

6. Сывă пултăр Англипе Совет Союзĕн тата Америкăн кĕрешӳри союзĕ фашистла нимĕç захватчикĕсене çĕнтересси! Германи империализмне татăклăнах çапса аркатăр! Пĕтĕм тĕнчери халăхсем хушшинче çирĕп мир туса хурăр!

7. Великобританин, Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсен тата Францин нимĕçсем çине Хĕвеланăç енчен тапăнса килекен паттăр çарĕсене салам!

Фашистла нимĕç пирачĕсене хирĕç çапăçакан союзниксен хăюллă морякĕсене салам!

8. Эльба шывĕ çинче, фашистла Германин вăтаçĕрĕнче, пĕрлешнĕ Хĕрлĕ Çарăн воинĕсемпе пирĕн союзниксен çарĕсене мухтав!

9. Нимĕç захватчикĕсен пусмăрĕнчен ирĕке кăларнă тăванла Польша халăхне салам! Хăйĕн Тăван çĕршывĕн ирĕклĕхĕпе никама пăхăнманлăхĕшĕн Хĕрлĕ Çарпа пĕрле çапăçакан Польшăн хăюллă çарĕ сывă пултăр!

Сывă пулччăр ССР Союзĕпе Польша республики хушшинчи союзпа туслăх!

10. Тăванла Югослави халăхне салам! Хăйĕн Тăван çĕршывне нимĕç пусмăрçисенчен ирĕке кăларас ĕçе Хĕрлĕ Çарпа пĕрле кĕрешсе вĕçлесе пыракан Югославин паттăр çарĕ сывă пултăр!

Сывă пулччăр ССР Союзĕпе Югослави хушшинчи союзпа туслăх!

11. Фашистла ирсĕрсене хирĕç кĕрешекен тăванла Чехословаки халăхне салам! Хăйсен Тăван çĕршывĕнчен нимĕç пусмăрçисене пĕтĕмĕшпех хăваласа кăларассишĕн Хĕрлĕ Çарпа пĕрле çапăçакан Чехословаки çарĕсен салтакĕсемпе офицерĕсем сывă пулччăр!

Сывă пулччăр ССР Союзĕпе Чехословаки республики хушшинчи союзпа туслăх!

12. Славян тăвансем! Нимĕç захватчикĕсене—славян халăхĕн вилĕмле тăшманĕсене—татăклăнах çĕмĕрсе тăкма хамăрăн пĕтĕм вăя хурар! Славян халăхĕсен кĕрешӳри союзĕ сывă пултăр!

13. Гитлерла Германие хирĕç Хĕвеланăçĕнче кĕрешекен Франци халăхĕпе унăн çарĕсене салам!

Совет летчикĕсемпе пĕрле кĕрешсе фашистла нимĕç варварĕсене çĕмĕрсе пыракан «Нормандин» паттăр летчикĕсене мухтав!

14. Нимĕç империализмне хирĕç кĕрешекен Европăри халăхсене салам!

15. Хĕрлĕ Çар воинĕсем! Нимĕç каторгинче хĕн куракан хамăрăн тăвансене пурне те фашистла пусмăрлăхран хăтарса ирĕке кăларар!

16. Пирĕн хуласемпе ялсене çаратса тата аркатса пĕтернĕшĕн, хĕрарăмсемпе ачасенчен мăшкăлланăшăн, совет çыннисене вĕлернĕшĕн тата вĕсене нимĕç чуралăхне хăваласа кайнăшăн фашистла нимĕç ирсĕрĕсене тивĕçлипе айăпласа таварăр!

17. Хĕрлĕ Çар воинĕсем! Фашистла нимĕç захватчикĕсене пĕтерсе тăкмаллах пыра-пыра çапăр! Фашистла тискер кайăка хăйĕн шăтăкĕнчех çапса пĕтерсе тăкăр!

18. Хĕрлĕ Çар пехотинецĕсем! Тăшман оборонине хăюллăн та татăклăн çĕмĕрсе пырăр, фашистла çарсем хирĕç тăнине пусарса пырăр, нимĕç захватчикĕсене пĕтĕмпех аркатса тăкмаллах пыра-пыра çапăр!

Сывă пулччăр совет пехотинецĕсем!

19. Хĕрлĕ Çарăн артиллерисчĕсемпе минометчикĕсем! Тупăсемпе минометсенчен вăйлăн та тĕл персе, тăшман оборонине арката-арката тăкăр, тăшман çыннисемпе çапăçу техникине пĕтерсе пырăр!

Сывă пултăр совет артиллерийĕ!

20. Хĕрлĕ Çар танкисчĕсем! Хамăр танксен çапăçури лайăх пахалăхĕсемпе пĕтĕмĕшпех усă курăр, тăшмана çĕмĕрсе тата хыçранах хăваласа пырăр!

Сывă пулччăр совет танкисчĕсем!

21. Совет летчикĕсем—пирĕн Тăван çĕршывăн соколĕсем! Сывлăшран хăватлăн пыра-пыра çапса, тăшманăн çарĕсемпе çапăçу техникине аркатăр, унăн çулйĕрĕсене аркатса пырăр, пирĕн тапăнса пыракан çарсем валли çул тасатса пырăр!

Сывă пулччăр совет летчикĕсем!

22. Хĕрлĕ Çарăн кавалерисчĕсем! Тăшман çарĕсене хăвăрт хăваласа пырăр, тăшман речĕсен хушшине хăюллăн кĕре-кĕре кайăр, унăн флангĕсене çавăра-çавăра илĕр, фашистла нимĕç çĕлен-калтисене хупăрласа илсе пĕтерсе пырăр!

Сывă пулччăр совет утлă çарĕсем!

23. Тинĕс-Çар Флочĕн краснофлотецĕсемпе офицерĕсем! Тăшман карапĕсемпе транспорчĕсене шыва путарăр, тинĕс таврашĕсене фашистла ирсĕрсенчен тасатăр!

Сывă пулччăр совет морякĕсем!

24. Хĕрлĕ Çарăн связисчĕсем! Çыхăну вăл—Хĕрлĕ Çарăн нервĕ пулса тăнине, çапăçăва ертсе пымалли тата пур тĕрлĕ çарсене те кĕрешӳре çыхăнтарса тăмалли чи кирлĕ услови пулса тăнине асра тытăр! Çыхăну ĕçне пур майсемпе те лайăхлатса пырăр!

Сывă пулччăр совет связисчĕсем!

25. Хĕрлĕ Çарăн разведчикĕсем! Разведка вăл—çарăн куçĕпе хăлхи пулса тăнине асра тытăр! Тăшманăн ĕмĕчĕсене, вăл мĕн тума шутланине вăхăтра палăртса пырăр! Пирĕн тапăнса пыракан çарсене тăшмана шанчăклăн пыра-пыра çапма пулăшăр!

Сывă пулччăр совет разведчикĕсем!

26. Советăн мухтавлă пограничникĕсем! Хамăр çĕршывăн таса чиккисене тимлĕн сыхласа тăрăр!

Сывă пулччăр совет пограничникĕсем!

27. Инженери çарĕсен боецĕсемпе офицерĕсем! Тăшман укрепленийĕсене ăнăçлăн штурмлама, унăн тĕреклетнĕ пункчĕсене пĕтерсе пыма, шывсем урлă каçма, минăсем хунă вырăнсене çĕнтерме, наступлени ăнăçлăхне вăйлатса пыма хамăрăн çарсене пулăшса пырăр!

Сывă пулччăр пирĕн мухтавлă саперсем, минерсем тата понтонерсем!

28. Хĕрлĕ Çарăн медицина работникĕсем! Советăн аманнă воинĕсен пурнăçне çăлса хăварассишĕн тата вĕсене строя таврăнассишĕн паттăррăн кĕрешĕр!

Сывă пулччăр Хĕрлĕ Çарăн медицина работникĕсем!

29. Çарсен тылĕнчи работниксем! Хĕрлĕ Çарăн автомобилисчĕсемпе çулйĕр работникĕсем! Хĕрлĕ Çар валли çапăçу техники, боеприпассем, снаряженисемпе апат-çимĕç вăхăтра илсе пырса тăрăр!

Сывă пулччăр çарсен тылĕнчи работниксем! Сывă пулччăр Хĕрлĕ Çарăн автомобилисчĕсемпе çулйĕр работникĕсем!

30. Совет Союзĕн Геройĕсемпе Социализмлă Ĕç Геройĕсене—пирĕн Тăван çĕршывăн чи лайăх ывăлĕсене—мухтав!

31. Совет Союзĕнчи ĕççыннисем! Хĕрлĕ Çар воинĕсен семьисемшĕн тăрăшасси мĕнпур совет патриочĕсен таса тивĕçĕ пулса тăрать. Пирĕн Тăван çĕршыва ирĕке кăларакансен семьисемшĕн пĕтĕм халăхпа тăрăшар!

32. Пĕтĕм Союзри социализмлă ăмăртура мала тухнă рабочисемпе работницăсене, колхозниксемпе колхозницăсене салам! Социализмлă ăмărту ялавне çӳлерех çĕклер!

33. Хĕçпăшалсемпе боеприпассем туса кăларакан предприятисенчи рабочисемпе работницăсем, инженерсемпе техниксем! Хĕрлĕ Çара тупăсем, минометсем, пулеметсем, автоматсем, снарядсем, боеприпассем вăхăтра парса тăрăр! Хĕçпăшалсен пахалăхне лайăхлатса пырăр!

34. Танксем тăвакан заводсенчи рабочисемпе работницăсем, инженерсемпе техниксем! Хĕрлĕ Çар валли ытларах та ытларах танксем туса парăр! Çапăçу валли çĕнĕрен те çĕнĕ машинăсем тума ăнăçлăн хăнăхса пырăр!

35. Авиаци завочĕсенчи рабочисемпе работницăсем, инженерсемпе техниксем! Совет самолечĕсене ыванма пĕлмесĕр лайăхлатса пырăр! Хĕрлĕ Çар валли ытларах та ытларах истребительсем, штурмовиксем, бомбардировщиксем туса парăр!

36. Нефть промышленноçĕнчи рабочисемпе работницăсем, инженерсемпе техниксем! Нефть тупса кăларассине ӳстерсе пырăр! Фронтпа çĕршыва ытларах та ытларах горючи парса тăрăр!

37. Çĕр кăмрăк промышленноçĕнчи рабочисемпе работницăсем, инженерсемпе техниксем! Çĕр кăмрăк кăларассине ӳстерсе пырăр, фронтпа тыла кирлĕ таранах топливо парса тăрăр!

38. Хура тата тĕслĕ металлургири рабочисемпе работницăсем, инженерсемпе техниксем! Танксем, самолетсем, тупăсем, пулеметсем, снарядсем тума ытларах та ытларах металл туса парăр! Çĕршывăн халăх хуçалăхĕ валли ытларах металл туса парăр!

39. Моторсем тăвакан промышленноçри рабочисемпе работницăсем, инженерсемпе техниксем! Самолетсемпе танксем тата карапсем валли моторсем туса кăларассине ӳстерĕр!

40. Машинăсем тăвакан промышленноçри рабочисемпе работницăсем, инженерсемпе техниксем! Промышленноçпа транспорт тата ялхуçалăхĕ валли машинăсем туса кăларассине ӳстерĕр!

41. Станоксем тăвакан заводсенчи рабочисемпе работницăсем, инженерсемпе техниксем! Станоксем туни—çĕршыва техникăпа хĕçпăшаллантармалли чи паха никĕс пулса тăрать. Станоксем туса кăларассине пĕр чарăнусăр ӳстерсе пырăр!

42. Строительствăра ĕçлекен рабочисемпе работницăсем, инженерсемпе техниксем! Домнăсене, мартенсене, шахтăсене, электростанцисемпе заводсене хăвăртрах тăва-тăва лартăр! Нимĕç захватчикĕсем аркатса хăварнă хуласене, предприятисене тата пурăнмалли çуртсене юсаса ура çине тăратăр!

43. Электростанцисенчи рабочисемпе работницăсем, инженерсемпе техниксем! Промышленноçа пĕр чарăнусăр ĕçлеме пулăшăр! Фашистла нимĕç варварĕсем аркатса хăварнă электростанцисене юсаса ĕçе ярăр! Электростанцисен хăватне хăвăртрах ӳстерсе пырăр!

44. Пир-авăр тата çăмăл промышленноçри рабочисемпе работницăсем, инженерсемпе техниксем! Хĕрлĕ Çар валли тумтирсем тата халăх валли куллен кирлĕ таварсем туса кăларассине ӳстерсе пырăр!

45. Апат-çимĕç промышленноçĕнчи рабочисемпе работницăсем, инженерсемпе техниксем! Хĕрлĕ Çарпа халăх валли апат-çимĕç туса кăларассине ӳстерсе пырăр!

46. Вырăнти промышленноçри рабочисемпе работницăсем, инженерсемпе техниксем! Вырăнти ресурссемпе усă курас ĕçре ытларах пуçарулăх кăтартăр! Халăхпа Хĕрлĕ Çар валли продукци туса кăларассине ӳстерĕр тата унăн пахалăхне лайăхлатса пырăр!

47. Совет суту-илĕвĕпе пĕрлешӳллĕ апатлану работникĕсем! Совет çыннисене лайăххăрах пулăшассишĕн, ялпа хулари культурăллă суту-илӳшĕн кĕрешĕр!

48. Совет чугун çулĕн работникĕсем! Чугун çул çарĕсен боецĕсемпе офицерĕсем! Паттăррăн та тĕрĕс ĕçлесе Хĕрлĕ Çара ăнăçусем тума пулăшса пырăр! Нимĕçсем аркатса хăварнă чугун çулсемпе сооруженисене хăвăртрах юсаса ĕçе ярăр!

49. Тинĕс флочĕпе юханшыв флочĕн работникĕсем! Фронтпа тыл валли кирлĕ грузсене пĕр чарăнусăр турттарса тăрăр! Нимĕç оккупацийĕнчен ирĕке кăларнă бассейнсенче тинĕс флочĕпе юханшыв флотне, портсемпе пристаньсене хăвăртрах юсаса ĕçе ярăр!

50. Колхозниксемпе колхозницăсем, агрономсем, МТС-семпе совхозсенчи рабочисемпе работницăсем! Çуракине кăтартуллăн ирттерер! Вăйлă тырпул туса илер! Фронтпа çĕршыва ытларах та ытларах апат-çимĕç тата чĕртавар туса парар!

51. МТС-семпе совхозсенчи трактористсем, комбайнерсем, механиксем! МТС-семпе совхозсенчи машинăсен тата тракторсен паркĕн ĕçне лайăхлатса пырăр! Уйхир ĕçĕсен пахалăхне лайăхлатăр!

52. Колхозниксемпе колхозницăсем, совхозсенчи рабочисемпе работницăсем, зоотехниксемпе ветеринарсем! Выльăх-чĕрлĕх йышне малалла ӳстерсе пырар, выльăх-чĕрлĕх тухăçлăхне ӳстерер! Хĕрлĕ Çарпа çĕршыва выльăх-чĕрлĕх продукчĕсем ытларах парса тăрар!

53. Совет интеллигенцийĕ! Инженерсемпе техниксем, агрономсем, учительсем, врачсем, наукăпа искусство тата литература работникĕсем! Совет предприятийĕсемпе учрежденийĕсенчи служащисем! Хамăрăн халăх хуçалăхне малалла вăйлатса пыма рабочисемпе колхозниксене пулăшăр! Совет наукине, техникине, культурине малалла аталантарса пырăр!

54. Совет хĕрарăмĕсем! Производствăри специальноçсене вĕренсе алла илĕр, ĕç тухăçлăхне ӳстерсе пырăр! Нимĕç захватчикĕсене аркатса тăкма, халăх хуçалăхне малалла вăйлатса пыма хамăрăн пĕтĕм вăя парар!

Сывă пулччăр совет хĕрарăмĕсем!

55. Совет çамрăкĕсемпе хĕрĕсем! Фронта пулăшас тесе вăя шеллемесĕр ĕçлĕр, производство техникине вĕренсе алла илĕр, ĕç дисциплинине çирĕплетсе пырăр! Çар ĕçне ыванма пĕлмесĕр вĕренĕр!

Сывă пулччăр совет çамрăкĕсем!

56. Коммунистсемпе комсомолецсем! Фашистла нимĕç захватчикĕсене хирĕç кĕрешекенсен малти речĕсенче пулăр!

57. Сывă пултăр хăватлă Совет Союзĕ—пирĕн Тăван çĕршыври халăхсен телейĕпе мухтавĕн шанчăклă тĕрекĕ!

Сывă пултăр пирĕн советлă Тăван çĕршыв!

58. Сывă пултăр пирĕн çĕршыври халăхсен никам аркатайми туслăхĕ!

59. Сывă пултăр Пĕтĕм Союзри Коммунистсен (большевиксен) Партийĕ, Ленин—Сталин партийĕ, фашистла нимĕç захватчикĕсене çĕнтерессишĕн пыракан кĕрешĕве хавхалантарса тата организацилесе пыраканĕ!

60. Ленин ялавĕпе, Сталин ертсе пынипе—малалла! Гитлерла Германие татăклăнах çĕмĕрсе тăкассишĕн, хамăрăн Тăван çĕршывăн çарпа экономика тĕлĕшĕнчи хăватне тĕреклетсе пырассишĕн—малалла!

Пĕтĕм Союзри Коммунистсен (большевиксен) Партийĕн Центральный Комитечĕ.

ВЕРХОВНЫЙ ГЛАВНОКОМАНДУЮЩИН ПРИКАЗĔ

Белоруссири 2-мĕш фронт çарĕсен командующине Совет Союзĕн Маршалне **РОКОССОВСКИЕ**

Фронт штабĕн начальникне Генерал-полковника **БОГОЛЮБОВА**

БЕЛОРУССИРИ 2-мĕш фронт çарĕсем паян, апрелĕн 28-мĕшĕнче, ЭГГЕЗИН, ТОРГЕЛОВ, ПАЗЕВАЛЬК, ШТРАСБУРГ, ТЕМПЛИН хулисене— нимĕçсен хĕвеланăç ПОМЕРАНИРИ оборонин тĕреклетнĕ паха пункчĕсене — çапăçса туртса илнĕ.

Малта асăннă хуласене туртса илесшĕн çапăçнă чухне çаксем чапа тухнă: БАТОВ генерал-полковникăн, ГРИШИН генерал-полковникăн, БОБКОВ генерал-лейтенантăн, КИНОСЯН генерал-лейтенантăн, БАРИНОВ генерал-лейтенантăн, ДЗЕНИТ генерал-лейтенантăн, ЧУВАКОВ генерал-лейтенантăн, АЛЕКСЕЕВ генерал-лейтенантăн, ЭРАСТОВ генерал-лейтенантăн, СМИРНОВ генерал-лейтенантăн, ТЕРЕНТЬЕВ генерал-лейтенантăн, ГРЕБЕННИК генерал-майорăн, МАКАРОВ генерал-майорăн, ДЖАНДЖГАВА генерал-майорăн, БОРИСОВ генерал-майорăн, ТЕРЕМОВ генерал-майорăн, АФАНАСЬЕВ полковникăн, ГУСЕВ генерал-майорăн, ОГИЕНКО полковникăн, ЕМЕЛЬЯНЕНКО полковникăн, ЧЕТВЕРТУХИН полковникăн, ШЕПЕЛЬ полковникăн, МЕЛЬДЕР полковникăн çарĕсем; ОСЛИКОВСКИЙ генерал-лейтенантăн, БРИКЕЛЬ генерал-майорăн, КАЛЮЖНЫЙ генерал-майорăн кавалерисчĕсем; артиллери генерал-лейтенанчĕн МИХЕЛЬСОНĂН, артиллери генерал-майорĕн НЕФЕДОВĂН, ТЮРИН полковникăн, АКИМУШКИН полковникăн, МИСЮР полковникăн, КУЗЬМИН подполковникăн, МАЛИКИН подполковникăн, ЧЕРНЫШЕВ майорăн, ОЛЕЙНИК полковникăн, ТАНСКОЙ подполковникăн, ЖЕЛНОВАЧ подполковникăн, КУДЫМОВ подполковникăн, САЛИТАН полковникăн артиллерисчĕсем; танковăй çарсен генерал-майорĕн НОВАКĂН, танковăй çарсен генерал-лейтенанчĕн ПАНОВĂН, ЮДИН полковникăн, танковăй çарсен генерал-майорĕн ШУЛЬГИНĂН, ПЕТРОВ подполковникăн, КОГОВАЛОВ полковникăн, ИГОНИН полковникăн, СИВКОВ подполковникăн, АНТОНОВ полковникăн, СЛОБОДЯН подполковникăн, ШЕВЧЕНКО подполковникăн, ЛОЖКИН подполковникăн, СОКОЛОВ полковникăн, ГЕЛЮС майорăн танкисчĕсем; авиаци генерал-лейтенанчĕн БАЙДУКОВĂН, авиаци генерал-майорĕн ГЕТЬМАНĂН, Н. ВОЛКОВ полковникăн, ДОДОНОВ полковникăн, ПУШКАРЕВ полковникăн, ТЮРИН полковникăн, ХАРЛАМОВ майорăн летчикĕсем; инженери çарĕсен генерал-майорĕн ШВЫДКОЙĂН, ТРЕТЬЯКОВ полковникăн, ВИНЬКОВ полковникăн, ШИТИКОВ полковникăн, МИРОТВОРСКИЙ полковникăн, ЛЕБЕДЕВ майорăн, ЕРМАКОВ майорăн саперĕсем; БОРИСОВ полковникăн, çыхăну çарĕсен генерал-майорĕн НОВАРЧУКĂН связисчĕсем чапа ухнă.

Тунă çĕнтерĕве ялан лăха палăртса хăварас тесе, ЭГГЕЗИН, ТОРГЕЛОВ, ПОЗЕВАЛЬК, ШТРАСБУРГ, ТЕМПЛИН хулисене туртса илесшĕн çапăçнă чухне уйрăмах чапа тухнă соединенисемпе чăссене орденсемпе наградăлама тăратас.

Паян, апрелĕн 28-мĕшĕнче, 21 сехетре пирĕн Тăван çĕршыв столици МУСКАВ, икçĕр çирĕм тăватă тупăпа çирĕм хут пĕр харăс персе, Белоруссири 2-мĕш фронтăн паттăр çарĕсене, çӳлте асăннă хуласене туртса илнĕскерсене, Тăван çĕршыв ячĕпе салют парать.

Эсир ертсе пыракан çарсене, малта асăннă хуласене туртса илесшĕн çапăçнăскерсене, питĕ чаплă çапăçнăшăн ТАВ ТАВАТАП.

Хамăр Тăван çĕршывăн ирĕклĕхĕпе никама пăхăнманлăхĕшĕн çапăçса вилнĕ геройсене ĕмĕр-ĕмĕр мухтав!

Нимĕç захватчикĕсене — вилĕм!

Верховный Главнокомандующи Совет Союзĕн Маршалĕ **И. СТАЛИН.**

1945 çулхи апрелĕн 28-мĕшĕ. № 350.

ССР Союзĕн 1-мĕш созыври Верховный Совечĕн XI-мĕш сессийĕ

Союз Совечĕпе Национальноçсен Совечĕн 1945 çулхи апрелĕн 27-мĕшĕнче пулса иртнĕ ларăвĕсем çинчен ИНФОРМАЦИЛЛĔ ПĔЛТЕРӲ

Апрелĕн 27-мĕшĕнче ССР Союзĕн Верховный Совечĕн лару залĕнче, Кремльте, кăнтăрла 11 сехетре Союз Совечĕн виççĕмĕш ларăвĕ, каçхине 6 сехетре—Национальноçсен Совечĕн виççĕмĕш ларăвĕ пулса иртнĕ.

Союз Совечĕн ларăвĕнче председатель сĕтелĕ хушшинче çаксем ларнă: Союз Совечĕн Председателĕ **А. А. Андреев** депутат тата Председатель Заместителĕсем **Т. Д. Лысенко, У. Юсупов** юлташсем.

Национальноçсен Совечĕн ларăвĕнче председатель сĕтелĕ хушшинче çаксем ларнă: Национальноçсен Совечĕн Председателĕ **Н. М. Шверник** депутат тата Председатель Заместителĕсем **Ч. А. Асланова, М. В. Кулагин** юлташсем.

ССР Союзĕн Государство бюджечĕ çинчен тунă доклад тăрăх прениссенче çаксем тухса каланă: Союз Совечĕн ларăвĕнче—депутат **И. Ф. Зименков** (Сталинград облаçĕ), депутат **М. В. Слонь** (Украина ССР-ĕ), ССР Союзĕн Çăмăл промышленность Халăх Комиссарĕ **С. Г. Лукин** юлташ, депутат **В. В. Волчков** (Курск облаçĕ), Национальноçсен Совечĕн ларăвĕнче—депутат **А. Г. Тахтаров** (Дагестан АССР-ĕ), депутат **С. П. Сидорова** (Якут АССР-ĕ), депутат **А. И. Мирцхулава** (Абхази АССР-ĕ), депутат **Г. В. Гаврищук** (Украина ССР-ĕ).

Прениссем вĕçленнĕ хыççăн палатăсем хăйсен ларăвĕсенче СССР Финанс Халăх Комиссарĕн **А. Г. Зверев** юлташăн юлашки сăмахне итленĕ.

Союз Совечĕ тата Национальноçсен Совечĕ СССР-ĕн 1945 çулхи государство бюджетне пĕрсаслăн çирĕплетнĕ. Çакăн хыççăн «Советлă Социализмлă Республикăсен Союзĕн 1945 çулхи государство бюджечĕ çинчен калакан закона» статьясем тăрăх, унтан пĕтĕмĕшпе пĕрсаслăн çирĕплетнĕ.

Çакăнпа ССР Союзĕн Верховный Совечĕн XI-мĕш сессийĕ хăйĕн ĕçне пĕтернĕ.

Чăваш АССР Совнаркомĕнче

Промысла кооперации артелĕсен социализмлă ăмăртăвĕн 1945 çулхи март уйăхĕнчи итогĕсем çинчен

Чăваш АССР Совнаркомĕ, республикăри промысла кооперации артелĕсен социализмлă ăмăртăвĕн март уйăхĕнчи итогĕсене пăхса тухса, çаксем мала тухнине палăртнă:

Вăрмарти Осипенко ячĕпе тăракан артель (правлени председателĕ Александров юлташ, райсовет исполкомĕн председателĕ Биктимиров юлташ) пĕтĕм продукци тата ĕççыннисем валли куллен кирлĕ таварсем туса кăлармалли плансене 127 процент тултарнă. Чăваш АССР Совнаркомĕн куçса çӳрекен Хĕрлĕ Ялавне, Караньялĕнчи «Труд» артельрен илсе, Осипенко ячĕпе тăракан артеле пама тата ăна 6.000 тенкĕ укçа парса премилеме йышăннă.

Караньялĕнчи «Труд» артель (правлени председателĕ Мокеев юлташ, райсовет исполкомĕн председателĕ Херсонов юлташ) пĕтĕм продукци тата ĕççыннисем валли куллен кирлĕ тавар туса кăлармалли плансене 108,3 процент тултарнă. «Труд» артеле 5.000 тенкĕ премипамалла тунă.

Шупашкарти «Красный кустарь» артель (правлени председателĕ Коган юлташ, хула Совет исполкомĕн председателĕ Аникин юлташ) пĕтĕм продукци тата ĕççыннисем валли куллен кирлĕ тавар туса кăлармалли плансене 114,5 процент тултарнă. «Красный кустарь» артеле 3.000 тенкĕ преми памалла тунă.

Март уйăхĕнче Шупашкарти «Пекарь», «Вышивка», Улатăрти «Красная звезда», Сĕнтĕрвăрринчи «Портной», Ишлейри «20 лет Октября», Сĕнтĕр районĕнчи «Кожевник», «Дружба» артельсем, Шупашкар районĕнчи Сĕньял Уйкасри, Шурккари артельсем, Куйбышев ячĕпе тăракан артель, Ишлей районĕнчи Тăрăнри артель лайăх ĕçленине палăртнă.

ТАСС пĕлтерни

Кăçалхи апрелĕн 28-мĕшĕнче Рейтер агентстви Великобритани премьер-министрĕн канцелярийĕ пĕлтернине панă. Çав пĕлтерӳре каланă тăрăх, Германи Англипе Америкăри Пĕрлешӳллĕ Штатсем умĕнче пĕр сăмахсăрах парăнма хатĕр тесе. Гиммлер сĕнӳ панă. Канцелярипĕлтерннче çапла каланă: Англипе Пĕрлешӳллĕ Штатсен правительствисем Германи мĕнпур союзниксем умĕнче, Совет Союзне те кĕртсе, пĕр сăмахсăрах парăннине кăна йышăнатпăр, тесе ответленĕ.

Çак пĕлтерĕве советăн ответлă çыннисем çирĕплетсе парассĕ тесе каласа пама ТАСС полномочи илнĕ.

ВЫЛЯВ УКÇИСЕНЕ ТӲЛЕÇÇĔ

Комсомольски районра Государство заемĕсен облигацийĕсем çинĕ вылявсем тухнине тĕрĕслеççĕ. Çыхăну конторинче ĕçлекен Д. Антонова тата «Заветы Ильича» колхоз членĕ Смирнов юлташсем капниех 5000 тенкĕ выляса илнĕ.

Калинино районĕнчи Мăн Явăшри Ленин ячĕпе тăракан колхоз членĕ В. Леонтьев юлташ Военнăй заемăн 500 тенкĕлĕх облигацийĕпе 10.800 тенкĕ выляса илнĕ

ВЛКСМ ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕЧĔН XIII-мĕш ПЛЕНУМĔН ПОСТАНОВЛЕНИЙĔСЕМ

ВЛКСМ Чăваш Обкомĕпе Чăвашсен Государство Издательстви ВЛКСМ Центральный Комитечĕн XIII-мĕш пленумĕ йышăннă постановленисене уйрăм кĕнеке туса пичетлесе кăларнă. Асăннă кĕнекене ВЛКСМ Чăваш Обкомĕ комсомолăн пур райкомĕсемпе пуçламĕш организацийĕсене те ярса панă.

Совет Информаци Бюровěнчен

АПРЕЛĚН 27-МĚШĚНЧИ ОПЕРАТИВНĂЙ СВОДКА

Апрелěн 27-мěшěнче ПИЛЛАУ хулинчен кăнтăр-хěвеланăçнерехре БЕЛОРУССИРИ 3-мěш фронт çарěсем ФРИШ НЕРУНГ сăмсахě çинче çапăçса малалла тапăнса пынă, 10 километр таран малалла кайнă. Апрелěн 26-мěшěнче пулса иртнě çапăçусенче фронт çарěсем ку районра 3.000 нимěç салтакěпе офицерне ытла тыткăна илнě.

БЕЛОРУССИРИ 2-мěш фронт çарěсем, наступлени вăйлатса пырса, апрелěн 27-мěшěнче ПРЕНЦЛАУ хулипе АНГЕРМЮНДЕ хулине — нимěçсен Хěвеланăç Померанири оборонин тěрěклетнě паха пункчěсене — туртса илнě, çавăн пекех тата ПЕЛИТЦ, ХАММЕР, ШТОЛЬЦЕНБУРГ, ПАМПОВ, МЕВЕГЕН, БООК, ЛЕННИТЦ, БЕРГХОЛЬЦ, БРЮССОВ, ФАРЕНВАЛЬДЕ, КЛОКОВ, БЕРТИКОВ; ГРАМЦОВ, ПАССОВ, ХОЭН ЛАНДИН ятлă пысăк ялсене йышăннă.

БЕЛОРУССИРИ 1-мěш фронт çарěсем, малалла наступлени туса пырса, апрелěн 27-мěшěнче РАТЕНОВ, ШПАНДАУ, ПОТСДАМ хулисене—çулсен паха узелěсене тата Германин вăтаçěрти пайěнчи оборонин питě вăйлă тěрěклетнě пункчěсене — туртса илнě. Çакăнпа пěр вăхăтрах фронт çарěсем БЕРЛИН урамěсенче çапăçнă, хулан НЕЙКЕЛЬН, ТЕМПЕЛЬХОФ районěсене тата ТЕМПЕЛЬХОФ аэропортне туртса илнě. Апрелěн 26-мěшěнче пулса иртнě çапăçусенче БЕРЛИНРА фронт çарěсем 8.500 нимěç салтакěпе офицерне ытла тыткăна илнě тата çакăн пек трофейсем тытса илнě: самолетсем—26, танксем—200, хир туппийсем—290.

УКРАИНАРИ 1-мěш фронт çарěсем тата пирěнпе союзлă Англипе Америка çарěсем, хěвелтухăçěпе хěвеланăç енчен пырса çапса, нимěç çарěсен фронтне икě пая уйăрса пăрахнă, вара апрелěн 25-мěшěнче 13 сехет те 30 минутра Германин вăтаçěрне, ТОРГАУ хули районěнче, пěрле пěрлешнě. Çапла вара, Çурçěр Германири нимěç çарěсем Германин кăнтăр районěсенчи нимěç çарěсенчен татăлса юлнă.

Апрелěн 27-мěшěнче фронт çарěсем ВИТТЕНБЕРГ хулине—нимěçсен ЭЛЬБА шывě çинчи оборонин тěрěклетнě паха пунктне—çапăçса туртса илнě тата БЕРЛИНĂН кăнтăр-хěвеланăç пайěнче тăшманпа хăватлăн çапăçнă, хулан ШТЕГЛИЦ районне ШМАРГЕНДОРФ районне туртса илнě. Апрелěн 26-мěшěнче пулса иртнě çапăçусенче фронт çарěсем 3.000 нимěç салтакěпе офицерне ытла тыткăна илнě тата тăшманăн 85 самолетне тытса илнě.

Чехословаки çěрěнче УКРАИНАРИ 2-мěш фронт çарěсем УГЕРСКИ БРОД хулине УГЕРСКИ ОСТРОГ хулине туртса илнě, çавăн пекех тата СУХА, ЛОЗ ХАБРЖИЦЕ, ВЛЧНОВ, ГЛУК, БДАТНИЦЕ ялсене йышăннă.

Фронтăн ытти участокěсенче пысăк улшăнусем пулман.

Апрелěн 26-мěшěнче мěнпур фронтсенче нимěçсен 110 танкне хăй тěллěн пыракан туппине çěмěрсе тăкнă. Сывлăшри çапăçусенче тата зенитлă артиллери тăшманăн 33 самолетне персе ÿкернě.

ЧĂВАШ АССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕТ ПРЕЗИДИУМĚН УКАЗĚ

Чăваш республикинчи суту-илÿпе хатěрлев организацийěсенчи, общественнăй апатлану системинчи, предприятисен подсобнăй хуçалăхěсенчи рабочисене, служащисене тата ертсе пыракан работниксене Чăваш АССР Верховнăй Совет Президиумěн Хисеплě грамотипе наградăласси çинчен

Чăваш республикинчи суту-илÿпе хатěрлев организацийěсенче, общественнăй апатлану системинче, предприятисен подсобнăй хуçалăхěсенче ěçленěшěн Чăваш АССР Верховнăй Совет Президиумě Хисеплě грамотипе çак юлташсене наградăлас:

1. Александра Сергеевна **Абомовăна**—Чăвашаптекоуправленин Шупашкарти 1-мěш номерлě аптекин отдел заведующине.
2. Алексей Алексеевич **Алексеева**—Канаш районěнчи Вăтапуçри ялпо председательне.
3. Димитрий Андреевич **Андреева**—Шупашкар заводăн подсобнăй хуçалăхěн старши агрономне.
4. Александра Андреевна **Андреевăна**—Торгплодоовощăн Хěрлě Чутайри завочěн директорне.
5. Ксения Ивановна **Афанасьевăна**—Шупашкарти столовăйсен трестěн 1-мěш номерлě столовăйěнчи официанткăна.
6. Федор Петрович **Баданина**—Чăвашторгăн главнăй бухгалтерне.
7. Автоном Сидорович **Баймушкина** — Елчěк райпотребсоюзěн председательне.

(Малалли пулать).

Республика уйхирěсенче çураки пуçланчě

Çуракине тухрěç

ÇĔРПУ, апрелěн 27-мěшě. (Телефонпа). Паянхи кун тěлне районěпе 7 колхоз çуракине тухрěç. Икě кун хушшинче пурě 170 гектар сухаланă. Пур колхозсенче те ěçлекенсем валли столовăй уçнă, агитаторсем уйăрнă.

Тăвата колхозра кок-сагыз акма тухнă. Сталин ячěпе тăракан колхоз 1 гектар çине кок-сагыз акнă.

А. ИВАНОВ.

КУКЕÇ, апрелěн 27-мěшě. (Телефонпа). Районри колхозсем типпě лаптăксене суйласа илсе суха тума тытăнчěç. Чăрăшкассинчи «Крахмал» колхоз 8 гектар, Платкари «Красное знамя» колхоз 5 гектар, Самуккассинчи Ворошилов ячěпе тăракан колхоз 4 гектар, Иккассинчи «1-ое мая» колхоз 3 гектар сухаланă. «Крахмал» колхозра 3-мěш бригадăн бригадирě С. Андреев юлташ икě вăкăрпа сухалать.

Г. ПЕТРОВ.

Майăн 4-мěшě тěлне тěштырăсене акса пěтереççě

КАЛИНИНО, апрелěн 28-мěшě. (Телефонпа). «Броневик» колхоз кăçал çуракине лайăх хатěрленсе тухрě. Ку вăл çуракин малтанхи кунěсенчех паларчě. Паянхи куна колхоз пурě 30 гектар акнă. Вăл шутран 24 гектарне сеялкăпа акнă. 1-мěш бригадăра (бригадирě М. Куликова) 13 ретлě сеялкăпа кунне 4-шар гектар акас вырăнне 6-шар гектар акаççě. Çав бригадăри Л. Полякин, Я. Сапожников сухаçăсем кунне пěр гектар ытла сухалаççě.

Колхозăн пěрчěллě тырăсем пурě 210 гектар акса хăвармалла. Колхозниксем майăн 4-мěшě тěлне тěштырăсене акса пěтерме шутлаççě.

Е. ВОРОБЬЕВ. (Хамăр корр.).

Клевер акма васкаман колхозсем

ЙЕПРЕÇ, апрелěн 28-мěшě. (Телефонпа). Районри малта пыракан «Искра» тата Димитров ячěпе тăракан колхозсем çуракине тухрěç. Паянхи куна вěсем 5-шер гектар акнă. «Большевик» тата Буденный ячěпе тăракан колхозсем те паян çуракине тухрěç.

Анчах та «Красная звезда», «10 лет Октября», «8-ое Марта», Калинин ячěпе тăракан колхозсем халě клевер акма та тытăнман.

П. КУРАКОВ. (Хамăр корр.).

Çěрулми вăрлăхне яровизацилеççě

МУРКАШ. Районри малта пыракан колхозсем çěрулми яровизацилеме тытăнчěç. Кашмашри «Свобода» колхоз 50 центнер, Чуманкасси ял Советěнчи Энгельс ячěпе тăракан колхоз 30 центнер, Ярапайкасси ял Советěнчи «Автогигант» колхоз 20 центнер, «Коммунизм» колхоз 20 центнер, районěпе пурě апрелěн 19-мěшě тěлне 300 центнера яхăн çěрулми яровизацилеме хунă.

Çавăн пекех нумай колхозсем кěрхи тырă калчисене апатлантараççě. Кěрхи тырă калчисене «Трудовик» колхоз 10 гектар, Энгельс ячěпе тăракан колхоз 35 гектар, Молотов ячěпе тăракан колхоз 20 гектар фекали шěвекěпе тата какăк-кěшěк тислěкěпе апатлантарнă.

И. ГРИГОРЬЕВ.

ХĔРЛĔ ЧУТАЙ, апрелěн 28-мěшě. (Телефонпа). Çěрулмине яровизацилесе лартсан, унăн тухăçлăхě ÿсет. Районри колхозниксем, çакна шута илсе, çěрулми вăрлăхне яровизацилеме тытăнчěç. «Трактор» колхоз 50 центнер яровизацилеме хывнă «Жнейка», «Правда» колхозсем 30-шар центнер, «Герой», Буденный ячěпе тăракан колхозсем 20-шер центнер яровизациленě.

П. ТИХОНОВ.

* * *

Шупашкар районěнчи Шемшер ял Советне кěрекен «Серп и молот» колхоз кăçал çуракине лайăх хатěрленсе кěтсе илчě. Вăрлăхсем ситеклě. вěсене тасатса кондицие çитернě. Колхоз 100 центнер çěрулмине яровизацилеме хывре. Халě кěрхи калчасене çěрнě тислěкпе апатлантаратпăр.

Н. АЛЕКСЕЕВ.

«Серп и молот» колхоз счетовочě.

В. М. Молотов тухса калани

САН-ФРАНЦИСКО, апрелěн 27-мěшě. (ТАСС спецкорě). Апрелěн 26-мěшěнче Пěрлешнě нацисен Сан-Франциско хулинчи конференцийěн пěрлехи ларăвěнче СССР Ют çěршыв Ěçěсен Халăх Комиссарě В. М. Молотов сăмах тухса каланă. Хăйěн сăмахěнче вăл çапла каланă:

«Господин Председатель, господинсем! Советлă Социализмлă Республикăсен Союзěн правительстви хушнипе эпě çак историллě конференцире совет делегацийěн пирвайхи сăмахěнчех Америкăри Пěрлешÿллě Штатсен правительствине тата государство секретарьне Стеттиниус господина çак конференцие хатěрлес тěлěшпе пит пысăк ěçсем туса ирттернěшěн, Пěрлешнě нацисен конференцине кăтартуллă организацилеěшěн чун-чěререн тав тăватăп. Çакăнпа пěрлех эпě совет делегацине Сан-Франциско хулинче кăмăллă йышăннăшăн Сан-Франциско хулин мэрне Лепхем господина совет делегацийě ячěпе чун-чěререн тав тăватăп.

Господинсем! Сан-Франциско хулинче пухăннă пěтěм тěнчери конференцие совет правительстви пысăк вырăна хурать. Европăри вăрçă вěçленсе çитет. Гитлерла Германие, çак вăрçăри тěп агрессора, аркатса тăкни факт пулса тăчě. Вăрçă хыççăнхи тапхăр çинчен, пуласлăх çинчен шухăшлама вăхăт çитрě. Çак конференцин вăрçă хыççăнхи пěтěмěшле мире тата халăхсен хăрушсăрлăхне сыхламалли организацие тăвас ыйтăва пăхса тухмалла пулать. Çакăнтан ěнтě çак конференцин ответлăхě мěн тери пысăк пулни курăнса тăрать. Паян, ытти нумай чухнехи пекех, пирěн аслă президентăн Франклин Рузвельтăн ятне аса илмелле. Çирěп мир туса хурассишěн пыракан кěрешÿре тата çак историллě конференцие хатěрлес тěлěшпе унăн паха ěçěсене мирлě халăхсем пурте лайăх пěлсе тăраççě. Тěнчери иккěмěш вăрçă хăйěн анлăшěпе, унта хутшăнса вăрçнă çарсен хисепěпе, пěтнě çынсен хисепěпе, калама çук нумай аркатнипе, нумай халăхсемшěн çав тери пысăк йывăрлăх кÿнипе тěнчери пěрремěш вăрçăран нумай ирттерчě. Çак вăрçа пуçласа янă гитлерла Германи, Европăра пуçпулса тăрас, Германи империализмне пěтěм тěнчере пуçпулса тăма çул уçса парас тесе, нимěнле преступлени умěнче те чарăнса тăмарě. Ачасене, хěрарăмсене тата ваттисене массăллăн вěлернине, уйрăм халăхсене пěтěмпех пěтерсе тăкнипе, фашистсене килěшмен мирлě çынсене пурне те вěлерсе пěтернине, культурăна тата хăйсене парăнман культура деятелěсене тискеррěн пěтерсе тăкнине, темиçе пин хулапа яла аркатса тăкнине, уйрăм халăхсен хуçалăхла пурнăçне аркатса ярса калама çук пысăк çухатусем тÿстернине—çаксене ниепле те манма çук...

Хăй вăхăтěнче Германи фашизмě мирлě çěршывсене хурахла пырса тапăнма хăйěн çарěсене тата хěçпăшалне уççăнах хатěрленě çеç мар, гитлеризм хăйěн çěршывěнчи темиçе миллион çыннăн идеологине те ытти халăхсене çěнтерсе пуçпулса тăмашкăн пěр вăтанмасăр хатěрленě. «Нимěç господисен раси» çинчен калакан, ытти халăхсене кураймасăр пурăнма вěрентекен ухмахла теорисем те, ытти халăхсем нимěç расине пăхăнса тăмалли çинчен калакаскерсем, çак ěçех туса пынă.

Хăйěн кÿршисене тÿрремěнех тапăниччен нумай малтан гитлеризм преступникла вăрçа куç-кěретěнех хатěрленě, ăна вара хăй пуçлас тенě вăхăтра пуçласа янă. Паллах, унăн чыссăр хÿрешкисемпе юнлă тусěсем те тупăнчěç. Анчах çакă та паллă: пěтěм Европа тăрăх çÿренě нимěç фашизмě Совет Союзне тапăнса кěрсен, вăл çирěп тăракан тăшмана курчě. Нимěç фашизмне хирěç пынă юнлă çапăçусенче Европа цивилизацине çăлса хăварнă Совет çěршывě халě çак вăрçă пěтнě хыççăн мире юратакан халăхсен пуласлăхěшěн правительствăсем ответ тытмалли çинчен асăрхаттарать. Хальхи вăрçă умěн Совет республикин асăрхаттаракан сассине тивěçлипе итлеменнине пула, çакăн çинчен халě пушшех те асăрхаттармалла.

Çакăн сăлтавěсене тěплěн пăхса тухма халě вăхăт мар. Вăрçа пуçлама парасшăн пулманнине кăтартса пама çук. Анчах та çакă уççăнах паллă: хăй вăхăтěнче Европăра пуçпулса тăма хăтланнă правительствăсем вăрçă пуçлама парас килменнине кăтартмарěç пулсан та, вăрçă пуçланассине чарма пултарайманнине кăтартса пачěç. Вăл вăрçăн юлашкийěсене пěтерсе лартма çăмăллăх пулас çук ěнтě.

Çак конференцин хăрушсăрлăхăн пулас организацийěн никěсне хывмалла пулать. Ку вăл—питě аслă задача, ку таранччен вăл задачăна ăнăçлăн татса пама пулман. Нацисен лиги вăл ěçе нихăш енчен те тума пултарайманни пуриншěн те паллă. Хăй çине шанса тăракансене вăл улталарě. Паллах ěнтě, правасăр та вăйсăр Нацисен лигине никам та тепěр хут чěртсе ярасшăн мар, вăл нимěнле агрессора та мире юратакан халăхсене хирěç вăрçă хатěрлеме чăрмантарман, хăшпěр чухне çывăхарса килекен агресси пирки халăхсен сыхлăхне йăпатса тăнă. Ăна реакциллě вăйсен тата хăшпěр вăйлă державăсен орудийě туса хума пěр вăтанмасăрах хăтланнă вăхăтра Нацисен лигин авторитечě пушшех чаксах пынă. Кунта Нацисен лигин хуйхăллă урокěсем çинчен асăнма тивет пулсан, малашне кивě йăнăшсене тăвас мар тесе, вăл йăнăшсене каппайчăкла çěнě сăмахсемпе хупласа урăх тумалла мар тесе асăнатпăр. Правительствăсем çынсен мирлě пурнăçне, вěсен çěрěсене, вěсен çамрăк ăрăвне çěнě вăрçă-хурахла империализм вăрçисен хăрушлăхěпе сиенлěхěнчен сыхласа тăмалли пěтěм тěнчери организацие тума пултарайманни çěнěрен паларсан, халăхсем çакна вěçěмсěр тÿсěç тесе шутлама пулмасть.

Совет правительстви пěтěм тěнчери хăрушсăрлăхăн вăйлă организацине туса хурассишěн çирěп тăрать. Вăрçă хыççăнхи çавăн пек мирпе хăрушсăрлăх организацине туса хурас тěлěшпе тăрăшас ěçре Совет правительстви хăйěнчен мěн килнине пурне те тума хатěр. Çак аслă задачăна татса парас ěçре эпир ырă ěçе чăн-чăн паранна ытти мěнпур правительствăсемпе пěрлешсе ěçлеме пулатпăр. Вăл ěçе пурнăçа кěртес тěлěшпе тěрлě чăрмавсем пур пулин те, мире юратакан халăхсем пěрлешсе ěçлесе çав историллě тěллеве пурнăçа кěртме пултарассине эпир шанса тăратпăр. Иртнě çулта Думбартон-Окса тунă ěç паллă вырăн йышăнса тăрать. Америкăри Пěрлешÿллě Штатсен, Великобританин, Китайăн тата Совет Союзěн представителěсем унта пěтěм тěнчери хăрушсăрлăх организацийěн никěсне туса хучěç, çав никěс пěтěм тěнчери çěнě йышши организацие пуçласа яма питě кирлě. Нумай та пулмасть, Америкăн аслă президенчě Франклин Рузвельт сěннě тăрăх, Крымри конференци çав проект çумне пит паха сěнÿсем хушрě. Пирěн конференци çавăн пирки ăнăçлă ěçлеме çирěп никěс туянчě. Паллах, хăрушсăрлăхăн пěтěм тěнчери çěнě организацийě Пěрлешнě нацисем çак вăрçăра туса хунă никěс çинче çирěпленсе тăмалла.

Пěтěмěшле тăшмана хирěç Европăра пынă йывăр кěрешÿре демократиллě çěршывсен аслă коалицийě пулса тăни паллă. Англипе Совет Союзě тата Америка коалицине пула, Германи фашизмне тата унăн хÿрешкисене аркатса тăкнă. Çав коалици ертсе пынипе Европăри ытти халăхсем те хăйсен ирěклěхěшěн кěрешсе пынă, халě те кěрешсе пыраççě. Аслă державăсен коалицийě, хăйсен нациллě прависемшěн, çавăн пекех тата юнлă агресси жертви пулса тăнă мěнпур халăхсене ирěке кăларас интересěсемшěн тăрăшса, Пěрлешнě нацисен тăшманне, пěтěмěшле тăшмана аркатса тăкас задачăна вěçлесе пырать. Çак ěçе вăл хăйěн историллě ответлăхне пěлсе тăнине пула, хăйěн аллинчи мěнпур çынсен хисепěпе тата материальнăй ресурсěсемпе усă курнине пула, вěсемпе пěтěмěшле тăшмана хирěç кěрешмелли интересем ыйтнă пек усă курнине пула тума пултарчě. Анчах та пирěн яланах çакна асра тытса тăрас пулать: хăшпěр пит паллă ялаласем çинчен манса каяс пулсан, туяннă авторитета сапаласа пěтерме йывăр мар. Сăмахран, Нацисен лигин урокěсене е хальхи вăрçăн урокěсене манса кайсан (ку вăрçăра демократиллě нацисем хăйне хăй Европа хуçи тесе шутланă тата пěтěм тěнчене тенě пекех пăхăнтарма шутланă империализмлă державăна хирěç пěрлешрěç), çав авторитета салатса пěтерме йывăр мар. Вăл коалици кěрешÿ вутěнче туптаннă, Пěрлешнě нацисен ěçне пысăк усă пачě. Çак коалицире Совет Союзě пурри питě паха пулса тăрать, мěншěн тесен Совет Союзěнче пысăк тата пěчěк халăхсем хушшинчи çыхăнусене пěртан правалăх тата чăн-чăн демократизм никěсě çинче вěçне çитичченех татса панă. Ěлěкрех пěтěм тěнчери организаци ыйтăвěсенчен катара тăнă, анчах халě вăл ěçе хăйěн пуçарăвне тата пěтěм тěнчери питě пысăк авторитетне хуракан Америкăри Пěрлешÿллě Штатсем çав коалицие активлăн хутшăнни ытла та паха. Вăл коалицире Великобритани пулмасан, ун çинчен шутламалли те пулмасчě. Демократиллě çěршывсене пěтěм тěнчипех пěрлештерес ěçре вăл питě паллă вырăн йышăнса тăрать. Китай—Азире, Франци—Европăра тěнчери питě хăватлă вăй пулса тăракан çав коалипе вăрçă хыççăнхи вăхăтра та çирěплетме пулăшакан аслă çěршывсем пулса тăраççě.

Ертсе пыракан демократиллě çěршывсем хăйсем вăрçă хыççăн та пěр пулса ěçлеме пултарнине кăтартса парсан, çакă вăл мирпе халăхсен хăрушсăрлăхěн интересěсем хăйсен лайăх тěрěкěпе хÿтлěхне тупнине пěлтерě. Анчах кунпа çитмест-ха. Мире юратакан ытти халăхсем тěнчери ěçлеме пултаракан хăрушсăрлăх организацине туса хурас тěлěшпе çав ертсе пыракан çěршывсем тавра пěрлешме хатěр-и,—çак ыйтăва ěнтě пулас мирпе халăхсен хăрушсăрлăхěн интересěсемшěн çак конференцире татса памалла.

Ыйту кунта пěтěмěшле мире сыхлас тěлěшпе уйрăм правасем парса пěтěм тěнчери организацие тăвасси çинчен пырать. Çакăн пек организацин халăхсен хăрушсăрлăхне хÿтěлеме кирлě хăшпěр çар вăйěсем те пулмалла. Мире пăснăшăн е мире пăсма хăтланнăшăн наказани памасăр хăвармасан тата тивěçлě наказани парасси пит кая юлмасан кăна хăрушсăрлăх организацийě мир ěçěсемшěн ответ тытма пултарать. Çапла ěнтě, пěтěмěшле мирпе халăхсен хăрушсăрлăхне хÿтěлемелли организаци, ěçлеме пултаракан организаци тăвасси çинчен сăмах пырать. Ун пек организацие тума халăхсен мирлě аталанăвěшěн тăракан çынсем тахçанах ěмěтленеççě, анчах агрессивнăй империалистсен лагерěсенче çав организацин ниепле килěшме пултарайман тăшманěсем яланах нумай пулнă.

Çак вăрçăра калама çук пысăк сиен курнă хыççăн, çав çулсенче тÿссе ирттернě хуйхă-суйхăпа инкек хыççăн халăхсем çавăн пек организаци туса хума питě тăрăшни палăрать. Анчах та пěтěм тěнчери çавăн йышши организацие туса хурассине хирěç пыракан тăшмансем те хăйсен хěçпăшалне пăрахман-ха. Вěсем халě те хăйсен тискер ěçěсене (вěсене час-часах вăрттăн пытарса туса пыраççě пулин те) пăрахман-ха. Çак тěлěшпе вěсем çиелтен пăхсан демократиллě лозунгсемпе тата сăлтавсемпе усă кураççě, пěчěк нацисен интересěсене хÿтěлесси çинчен сăмахсем çаптарнипе е халăхсен пěртан правипе тěрěслěх принципěсене хÿтěлеме кирлě теннипе час-часах усă кураççě. Халăхсен хăрушсăрлăхěн тивěçлě организацине мěнле сăлтавпа е мěнле сăмахпа путлантарса лартни мар паха. Вăрçă хыççăнхи мире хÿтěлес тěлěшпе ку хутěнче те тивěçлě организаци туса хума май пулмасан, вăл вара çав аслă задачăна хальхи вăйсемпе татса пама пултарайманнине тата тепěр хут кăтартса пани пулать. Анчах та çавăн пек организаци тума вăхăт çитменнине е çавăн пек организаци малашне те пулас çуккине ěнентерни пулмасть вăл. Пěтěм тěнчери хăрушсăрлăх организацине туса хурас ěçри йывăрлăхсене пěчěклетсе кăтартмалла мар пирěн. Куçа хупса кунта çул тупас çук эпир. Вăл йывăрлăхсем çинчен пирěн асăрхаттарас пулать, вěсене çěнтерес пулать, çапла майпа вара, юлашкинчен, малалла куçма, çав ырă тěллеве пурнăçлама шанчăклă çул тупас пулать.

Çакăнпа пěрлех эпě конференцие Совет Союзě пирки çакăн çинчен каласа парасшăн. Пирěн çěршывра пěтěм халăх пěтěмěшле хăрушсăрлăхăн çирěп организацине тума кирлине ěненсе тата шанса тăма вěреннě. Совет çыннисем пěтěм тěнчери халăхсем хушшинчи туссем, çав ěçе чун-чěререн парăннăскерсем, тăвакан сěнÿсемпе вěсен сассине тимлěн итлесе тăрěç. Совет Союзěнче хăйсен çěршывěшěн алла хěçпăшал тытса вěçне çитиччченех кěрешме пултаракан темиçе миллион çын пуррине эсир пěлетěр. Çакăнпа пěрлех пирěн совет çěршывěнче халăх пěтěмěшле çирěп мир туса хурассине чун-чěререн парăнса ěçлет, мирпе халăхсен хăрушсăрлăхěн шанчăклă организацине тăвас тěлěшпе ытти нацисем тăрăшнине мěнпур вăйпа пулăшма пулать. Халăхсен мирěпе хăрушсăрлăхне хÿтěлес тěлěшпе Совет Союзěнчи халăхсене шанма пуррине эсир тататăклăн пěлсе тăрăр. Пирěн мире юратакан халăх, Совет правительстви, Хěрлě Çар тата пирěн аслă Сталин Маршал çав аслă ěçшěн тăрăшаççě. Совет çыннисен çав кăмăлěпе шухăшěсене палăртса парасси Совет правительстви делегацийěн чи паллă задачисенчен пěри пулса тăрать.

Хамăн сăмаха эпě çак конференцин ěçěсенче пěтěмěшле ăнăçлăх пултăр тесе хěрÿллěн сěннипе вěçлетěп».

ПĚРЛЕШНĚ НАЦИСЕН САН-ФРАНЦИСКО ХУЛИНЧИ КОНФЕРЕНЦИЙĚН ДНЕВНИКĚ

САН ФРАНЦИСКО, апрелěн 26-мěшě. (ТАСС спецкорě). Пěрлешнě Нацисен конференцийě пěтěм тěнчери хăрушсăрлăх организацине туса хурас задачăна пурнăçлама тытăннă. Апрелěн 26-мěшěнче ирхине—ертсе пыракан комитетăн канашлăвě пулнă. Вăл комитета пур делегацисен пуçлăхěсем те кěреççě. Канашлу икě сехет ытла пынă. Конференцин организациллě ыйтăвěсене сÿтсе-явнă.

Кăнтăрла иртсен, конференцин пěрлехи ларăвě пуçланнă. Ларура тăвата державăн организаторсен делегацийěсен пуçлăхěсем—Молотов юлташ, Стеттиниус, Иден тата Сун Цзы-вэнь сăмахсем тухса каланă.

Пěрлехи ларăва уçсанах, Чилин ют çěршыв ěçěсен министрě Фернандес сěннипе, пурте Рузвельт ятне хисепленě.

Молотов юлташăн уçăмлă сăмахě пурне те интереслентернě. Молотов юлташăн сăмахне хěрÿллěн алă çупса йышăннă. Вăл сăмаха акăлчанла тата французла куçарнă. Молотов юлташăн сăмахěпе çав тери интересленнине çак факт та лайăх кăтартса парать: американецсен чи пысăк пичет ассоциацийěсем виççěшě те унăн сăмахне куçарас тěлěшпе хăйсен тăлмачěсемпе усă курнă, официальнăй куçарассине кěтсе тăман.

Пěрлехи лару вăхăтěнче Стеттиниус çапла пěлтернě: ертсе пыракан комитетăн ларăвěнче, апрелěн 26-мěшěнче ирхине пулнăскерěнче, конференци руководителěсене суйласа лартас ыйтăва татса пама пултарайман. Вăл ыйтăва апрелěн 27-мěшěнче ирхине сÿтсе-явмалла пулать. Çакăн пирки те ěнтě пěрлехи виççěмěш ларăва апрелěн 27-мěшěнче кăнтăрла иртсен пуçламалла пулать, тенě.

Хěвеланăç Европăри вăрçă ěçěсем

ЛОНДОН, апрелěн 27-мěшě. (ТАСС). Союзниксен экспедициллě вăйěсен верховнăй командованийěн штабě пичетлесе кăларнă пěлтерÿре каланă тăрăх, союзниксен çарěсем Титтлингав çывăхěнче. Австри чиккинчен 17,5 километрта тăраççě.

Чехословакире союзниксен çарěсем Хеб (Эгер) чугун çул узелне йышăннă хыççăн, çав узелтан 43 километр кăнтăртарахра тăраççě.

Унтан хěвеланăçнерехре союзниксен çарěсем, 16 километр малалла куçса, Дунай шывě хěрринчи 32 километр тăршшě участок урлă каçнă та Дунай шывěнчен 24 километр кăнтăртарахра ларакан Мюнстергаузен хули патне çитнě.

Аугсбурграна çурçěртерехре союзниксем Дунай шывěн çурçěр çыранěнче 17,5 километр участока тăшмантан тасатнă.

Швейцари чикки тăрăх союзниксем Базель хулипе Боден кÿлли хушшинчи участока йышăнса тăраççě.

Нимěçсен Штутгарт хулинчен кăнтăртарахри «миххине» чылай хěснě. Шварцвальд вăрманě районěнчи «миххе» икě пая татса уйăрнă.

ЛОНДОН, апрелěн 27-мěшě. (ТАСС). Союзниксен Вăтаçěр тинěс таврашěнчи хěçпăшаллă вăйěсен штабě пичетлесе кăларнă пěлтерÿре çапла каланă: Италире 5-мěшпе 8-мěш армисем çурçěрелле хăвăрт куçса пыраççě. Тăшман вырăнě-вырăнěпе кăна хирěç тăрса çапăçать. Лигури тинěсě хěрринче союзниксен çарěсем Генуя хули еннелле атакăсем туса пыраççě. 8-мěш армин чаçěсем анлă фронтра Адидже шывě çине тухнă. 5-мěш армин чаçěсем апрелěн 26-мěшěнче ирхине Верона хулине йышăннă та хула çывăхěнче Адидже шывě урлă каçса кайнă. Союзниксен бронетанковăй чаçěсем Мантуя хулинчен çурçěр-хěвеланăçнерехре çапăçаççě. Союзниксен çарěсем наступлени пуçласа янăранпа 60.000 çынна ытла тыткăна илнě.

ÇУРÇĔР ИТАЛИРИ ĔÇСЕМ

РИМ, апрелěн 27-мěшě. (ТАСС). Римри радио Çурçěр Итали патриочěсене чěнсе каланине панă. Унта çапла каланă: ěнер 22 сехет те 30 минутра ирěклě Генуя хулинчи радио вăл хулана пěтěмěшпех оккупантсенчен ирěке кăларни çинчен тата унта администраци влаçне халăхăн ирěклěх комитечěн аллине пани çинчен пěлтерчě. Ěнер 20 сехетре комитет союзниксен По шывě улăхěпе, Лигурире тата Пьемонтра наступлени туса пыракан вăйěсен командованийěпе çыхăннă. Çурçěр Италири патриотсемпе партизансем, Милан, Генуя, Парма хулисене, Турин хулин пысăк пайне тата ытти нумай хуласене ирěке кăларнă. Тăшман индустри центрěсене, вокзалсене тата складсене пěтерме пултарайман.

МУССОЛИНИЕ ТАТА ФАШИСТСЕН ЫТТИ ПУÇЛĂХĚСЕНЕ АРЕСТЛЕНĚ

РИМ, апрелěн 27-мěшě. (ТАСС). Римри радио пěлтернě тăрăх, Комо кÿлли çывăхěнче Итали патриочěсем паян Муссолинне, Паволинне, Фариначчие, Буффарине тата Грациание арестлени çинчен официальнăй йěркепе пěлтернě.

ПЕТЭН ФРАНЦИЕ ТАВĂРАННИ ПИРКИ

ПАРИЖ, апрелěн 27-мěшě. (ТАСС). Франс пресс агентстви пěлтернě тăрăх, апрелěн 26-мěшěнче каçхине Филипп Петэн Францие Швейцари чиккине пырса çитнě. Çавăнтах ăна арестлемелли ордер панă.

ГИТЛЕРЛА ПРОПАГАНДИСТА ДИТМАРА ТЫТКĂНА ИЛНĚ

ЛОНДОН, апрелěн 27-мěшě. (ТАСС). Лондонри радио пěлтернě тăрăх, союзниксем Германи радиовěн обозревательне Дитмар генерал-лейтенанта тыткăна илнě.

КĔСКЕН

* Çурçěр Италири патриотсен восстанийě сарăлсах пырать. Патриотсем Çурçěр Италири фашистла радиостанцисене пурне те тенě пекех тытса илнě.

* Италири пěтěмěшлě ěç конфедерацийě пěлтернě тăрăх, майăн 1-мěшěнче Римра пур политикăллă партисемпе организацисен те пěрлешÿллě демонстрацийě пулса иртмелле.

* Албанире халăх, Албанин демократиллě правительствине йышăнма тата Пěрлешÿллě Нацисен Сан-Франциско хулинче пулса иртмелли конференцине хутшăнтарма ыйтса, демонстрацисем тăвать.

* Ршап хулине (Югослави) Югославин тыткăна лекнě çар çыннисемпе гражданěсен. Хěрлě Çар нимěç лагерěсенчен хăтарнăскерсен çěнě ушкăнě пырса çитнě.

* Лодзь хулинче чаплă обстановкăра Польша çарěн офицер шкулě уçăлнă.

* Варшава хулинче Польша республикинчи воеводăсен канашлăвě пулса иртнě. Канашлура çураки тата çěр реформи мěнле пыни çинчен, çавăн пекех тата Польшăн Хěвеланăçěнчи ирěке кăларнă çěрěсене пурăнма çынсем ярасси çинчен сÿтсе-явнă. (ТАСС).

Ответлă редактор В. Я. ЯКОВЛЕВ.

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторăн — 0—67, заместителěн — 2—89, секретарěн — 4—26, парти пурнăç пайěн 3—97, промышленность пайěн — 3—99, ялхуçалăх пайěн — 5—31. 3—99, издательство конторин — 0—23.

НТ 00330

Типография № 1 Управления полиграфпромышленности при СНК ЧАССР Заказ № 2. Тираж 16.000